

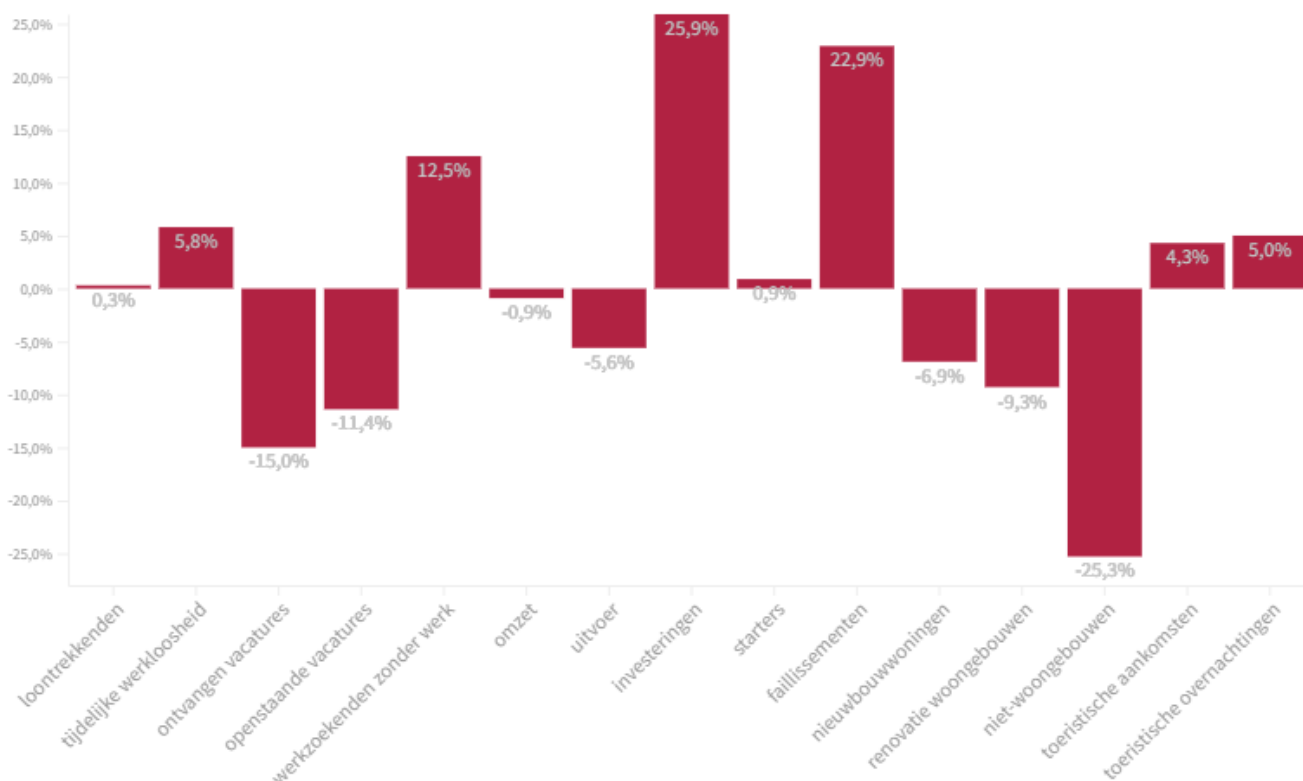
Limburgradar

Editie januari 2024 (resultaten 3e kwartaal 2023)

Officiële kwartaalcijfers van de Limburgse economie

Limburg hield beter stand dan Vlaanderen in moeizame economische zomer 2023

Resultaten 3e kwartaal 2023 t.o.v. 3e kwartaal 2022

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel • Verwerking: POM Limburg

Synthese

In 2023 kwam er een einde aan de sterke economische groei van de twee voorgaande jaren. Dat kunnen we al besluiten nadat we de eindbalans hebben opgemaakt van de economische zomer van 2023. In het 3e kwartaal van vorig jaar lagen de resultaten immers in lijn met de eerder matige prestaties van de eerste twee kwartalen. Positief is wel dat de Limburgse economie afgelopen zomer beter standhield dan gemiddeld in Vlaanderen. Op 9 van de 15 indicatoren scoorde Limburg beter, of minder slecht, dan Vlaanderen. De sterkste groei werd opgetekend bij de investeringscijfers van de Limburgse bedrijven. Ook het Limburgse toerisme kon recordcijfers voorleggen. De omzet en export verloren terrein, maar in Limburg minder dan in Vlaanderen. Inzake faillissementen en tijdelijke werkloosheid deed Vlaanderen het gemiddeld wel iets beter dan Limburg. In totaal scoorden 5 van de 15 indicatoren in de zomer van 2023 beter dan in de zomer van 2022. In Vlaanderen waren er dat maar 4.

Tom Vandeput
Gedeputeerde voor Economie
Voorzitter POM Limburg

Limburgse werkzaamheid blijft in de buurt van Vlaams niveau

Nieuw in de Limburgradar is de werkzaamheidsgraad, die vanaf deze editie op kwartaalbasis gemonitord wordt. Het beeld van de afgelopen kwartalen is alvast opvallend. De Limburgse werkzaamheidsgraad, ofwel het aantal werkenden in de bevolking tussen 20 en 64 jaar, is gestegen van 72,3% in het 3e kwartaal van 2021 naar 76,1% in het 3e kwartaal van vorig jaar. Hierdoor is de achterstand op Vlaanderen op 2 jaar tijd verkleind van 3,9 procentpunt tot 0,4 procentpunt.

Vacaturegolf ging wat liggen maar nood aan arbeidskrachten blijft hoog

De vacaturegolf die Limburg in 2022 overspoelde, lijkt wat te zijn gaan liggen. Zowel het aantal ontvangen (-15,0%) als het aantal openstaande vacatures (-11,4%) lagen in de zomer van 2023 een stuk lager dan een jaar voordien. Toch blijft de nood aan nieuwe arbeidskrachten zeer hoog, want in historisch perspectief behoort het aantal vacatures van het 3e kwartaal van 2023 nog steeds tot de hoogste ooit.

Een kwart meer investeringen van Limburgse bedrijven

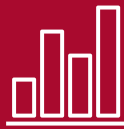
De vakantiemaanden leken het afgelopen jaar geen invloed te hebben op de investeringsdrang van Limburgse bedrijven. In de maanden juli, augustus en september werd er immers voor meer dan een kwart (25,9%) meer geïnvesteerd dan in dezelfde maanden in 2022. Bovendien werd in het 3e kwartaal van 2023 het niveau van het kwartaal ervoor nagenoeg geëvenaard. Dat is opmerkelijk omdat toen het derde hoogste investeringsbedrag op kwartaalbasis ooit werd gehaald en omdat de investeringen in de zomermaanden doorgaans wat terugvallen. Maar dus niet in 2023.

Neerwaartse spiraal voor de bouwvergunningen blijft aanhouden

Alweer aanzienlijke verliezen in het aantal bouwvergunningen in het 3e kwartaal van 2023, zowel voor de residentiële als voor de niet-residentiële markt, en zowel voor nieuwbouw als voor renovatie. In Limburg en in Vlaanderen tekent zich nu al sinds eind 2021 een permanente daling af van het aantal bouwvergunningen. De gestegen rente en de hogere bouwkosten ontnemen duidelijk de bouwlust, wat resulteert in steeds legere orderboekjes bij de Limburgse bouwbedrijven. Gezien het belang van de bouwsector is dit uiteraard slecht nieuws voor de Limburgse economie in haar

geheel.

Kerncijfers

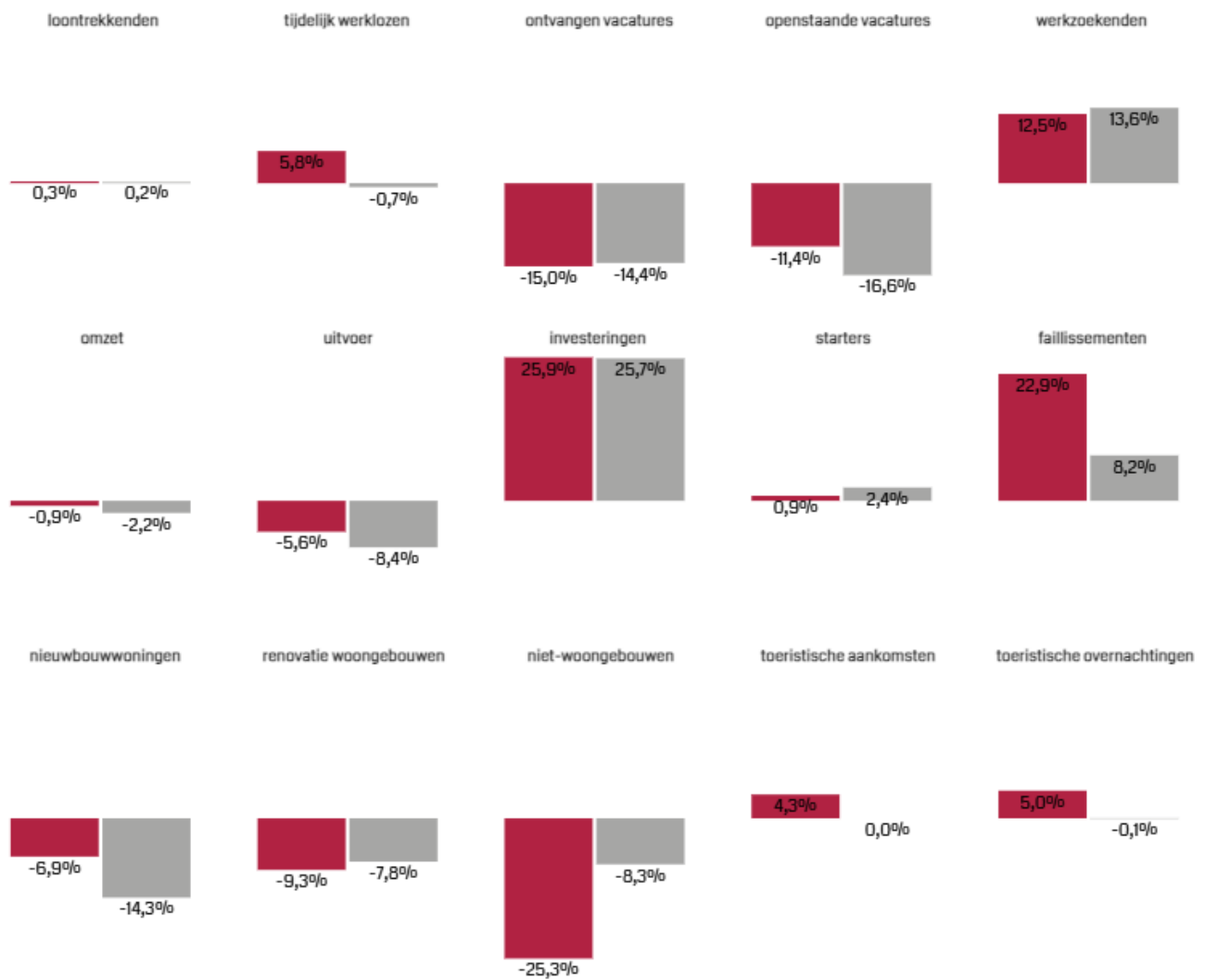
Resultaten 3e kwartaal 2023

Weinig zonnestralen voor de Limburgse economie in de zomer van 2023

Net als het weer beleefde ook de Limburgse economie een eerder sombere zomer in 2023. Slechts 5 van de 15 indicatoren in de Limburgradar wisten een betere score te noteren dan in de zomer van 2022. In Vlaanderen zelfs maar 4. Een positieve uitschieter waren de investeringen van de Limburgse bedrijven (+25,9%). Ook het toerisme deed het goed, met nieuwe recordaantallen voor de toeristische aankomsten en overnachtingen. De loontrekkenden en het aantal starters namen lichtjes toe. De overige indicatoren gingen echter in het rood. Het aantal ontvangen vacatures daalde met 15% terwijl het aantal werkzoekenden zonder werk toenam met 12,5%, al wordt dit laatste verklaard door het hogere bereik van voormalig niet-beroepsactieven. Het aantal faillissementen ging, althans procentueel, fors de hoogte in (+22,9%). De omzet en uitvoer verloren terrein, al wist Limburg de schade beter te beperken dan gemiddeld in Vlaanderen. De bouwvergunningen tenslotte bleven in de negatieve spiraal van de voorgaande 6 maanden. In totaal deed Limburg het op 9 van de 15 indicatoren beter, of minder slecht, dan Vlaanderen.

Resultaten 3e kwartaal 2023 t.o.v. 3e kwartaal 2022

■ Limburg ■ Vlaanderen

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel • Verwerking: POM Limburg

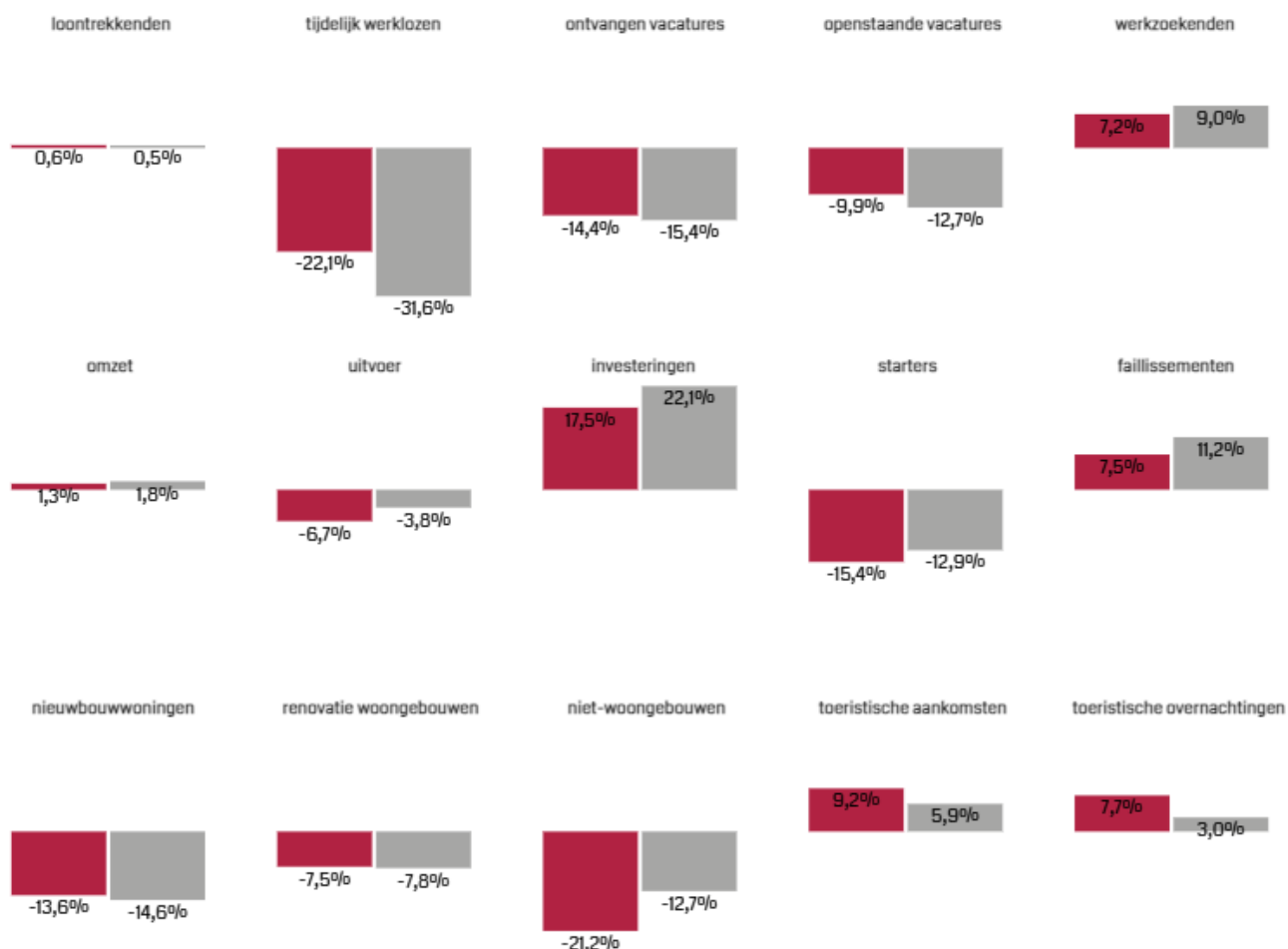
Resultaten 1e + 2e + 3e kwartaal 2023

Economische groei valt stil in 2023

Na het coronajaar 2020 wist de Limburgse economie in de daaropvolgende jaren aardige groeicijfers voor te leggen. Op basis van de periode januari-september lijkt die groei in 2023 sterk te vertragen. In vergelijking met dezelfde periode in 2022 stijgt de omzet van de Limburgse bedrijven nog wel licht (+1,3%), maar dat is eerder te wijten aan de verhoogde inflatie dan aan een verhoogde economische activiteit. Ondanks, of net door, die verhoogde verkoopprijzen valt de Limburgse export vrij sterk terug (-6,7%). De investeringen laten wel een sterk positief beeld zien (+17,5%). Op arbeidsmarktvlak noteren we een lichte toename van het aantal loontrekkenden (+0,6%) en een sterke daling van de tijdelijke werkloosheid (-22,1%). De vacaturegolf van 2022 is gaan liggen, al blijft het aantal vacatures in historisch perspectief nog steeds vrij hoog. De sterke stijging van het aantal werkzoekenden zonder werk (+7,2%) kan volgens de VDAB volledig toegeschreven worden aan het grotere bereik van voormalig niet-beroepsactieven die nu ingeschreven staan als werkzoekende zonder werk. Het ergst lijkt het gesteld met de bouwvergunningen, zowel voor woningen als voor niet-woongebouwen. Met dalingspercentages van -7,5% tot -21,2% is dit slecht nieuws voor de Limburgse bouwsector en bij uitbreiding voor de Limburgse economie.

Resultaten 1e + 2e + 3e kwartaal 2023 t.o.v. 1e + 2e + 3e kwartaal 2022

■ Limburg ■ Vlaanderen

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel • Verwerking: POM Limburg

Absolute aantallen en aandeel Limburg in Vlaanderen

	Limburg		Vlaanderen		%aandeel Limburg in Vlaanderen	
	3e kwartaal 2023	Verschil met 3e kwartaal 2022	3e kwartaal 2023	Verschil met 3e kwartaal 2022	3e kwartaal 2023	Verschil met 3e kwartaal 2022 (ppt)
Loontrekkenden	316.500	+795	2.481.000	+4.254	12,8	0,0
Tijdelijk werklozen ¹	9.705	+534	57.247	-412	17,0	+1,0
Ontvangen vacatures	9.084	-1.604	79.153	-13.349	11,5	-0,1
Openstaande vacatures ¹	9.999	-1.285	69.310	-13.765	14,4	+0,8
Werkzoekenden zonder werk ¹	26.712	+2.972	206.065	+24.638	13,0	-0,1
Omzet (in € 1.000)	16.337.355	-141.995	195.124.433	-4.344.064	8,4	+0,1
Uitvoer (in € 1.000)	4.778.897	-281.876	81.558.212	-7.500.045	5,9	+0,2
Investerings (in € 1.000)	956.827	+197.043	8.026.700	+1.639.672	11,9	0,0
Starters	2.235	+21	17.730	+418	12,6	-0,2
Faillissementen	145	+27	1.190	+90	12,2	+1,5
Bouwvergunningen - Residentiële nieuwbouwwoningen	1.081	-80	8.063	-1.343	13,4	+1,1
Bouwvergunningen - Residentiële renovatie	460	-47	4.405	-371	10,4	-0,2
Bouwvergunningen - Niet-residentiële nieuwbouw en renovatie	162	-55	1.543	-139	10,5	-2,4
Toeristische aankomsten	526.921	+21.485	3.459.687	-1.268	15,2	+0,6
Toeristische overnachtingen	2.015.930	+95.936	10.546.780	-5.515	19,1	+0,9

¹ Jaargemiddelde

Bron : RSZ, RVA, VDAB, Statbel

Verwerking: POM Limburg

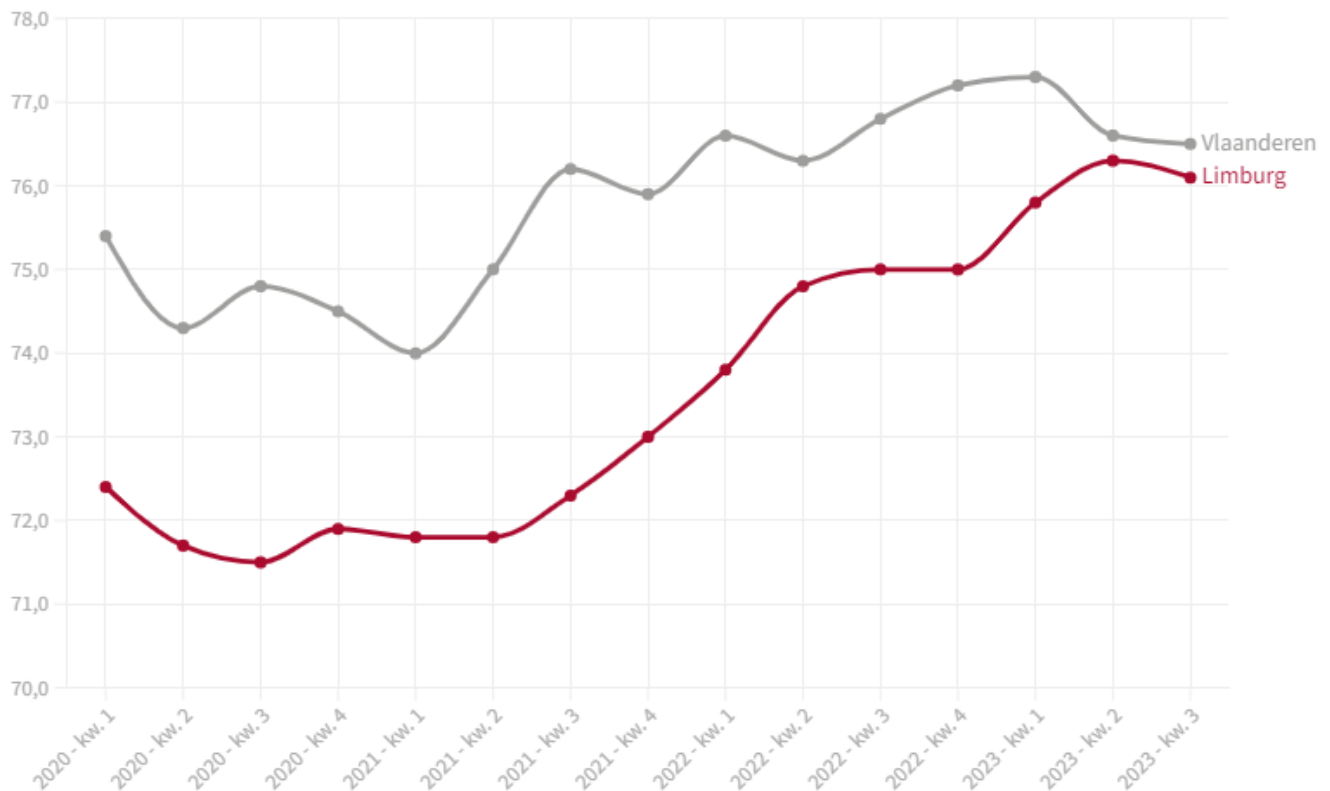

Werkzaamheidsgraad

Limburgse werkzaamheidsgraad bijna op niveau van Vlaanderen

Op 100 Limburgers tussen 20 en 64 jaar waren er in het 3e kwartaal van vorig jaar ruim 76 aan het werk. In vergelijking met het kwartaal ervoor is er sprake van een lichte daling, maar op jaarbasis is de Limburgse werkzaamheidsgraad fors gestegen, van 75,0% in het 3e kwartaal van 2022 naar 76,1% in het 3e kwartaal van 2023. In Vlaanderen kende de werkzaamheidsgraad op jaarbasis een lichte terugval (-0,3 procentpunt). Jarenlang gaapte er een aanzienlijke kloof in de werkzaamheidsgraad tussen Limburg en Vlaanderen, maar dankzij een knappe inhaalbeweging heeft Limburg haar achterstand haast volledig weggewerkt en zit het nu al 2 kwartalen op rij aardig in de buurt van het Vlaamse niveau.

Evolutie werkzaamheidsgraad
(aandeel werkenden in bevolking 20-64 jaar)

Bron: Steunpunt Werk, Verwerking: POM Limburg

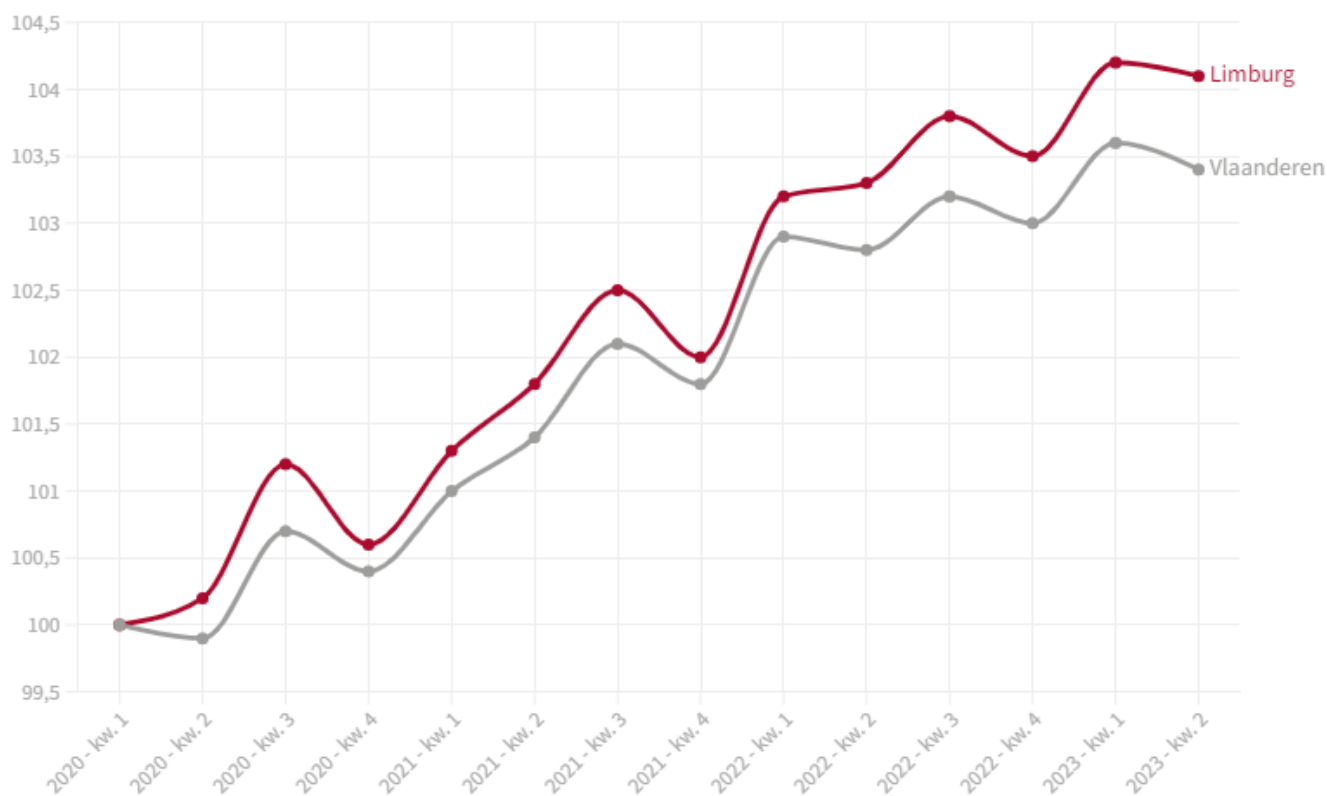

Loontrekkenden

Aantal loontrekkenden lijkt te plafonneren

Al voor het 3e kwartaal op rij blijft het aantal loontrekkenden stabiel op een hoog niveau. Het recordniveau van het 1e kwartaal van 2023 wordt in het 3e kwartaal net niet bereikt, maar met naar schatting 316.500 Limburgers met een loontrekkende job wordt op jaarbasis nog wel steeds een lichte groei opgetekend. In Limburg steeg het aantal loontrekkenden in vergelijking met het 3e kwartaal van 2022 met 0,3%, in Vlaanderen met 0,2%. De groei van het aantal loontrekkenden op langere termijn (sinds begin 2020) blijft daarmee in Limburg groter dan in Vlaanderen, wat ten dele de Limburgse inhaalbeweging inzake werkzaamheidsgraad verklaart.

Evolutie loontrekkenden naar woonplaats (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: RSZ - Snelle Ramingen, Verwerking: POM Limburg

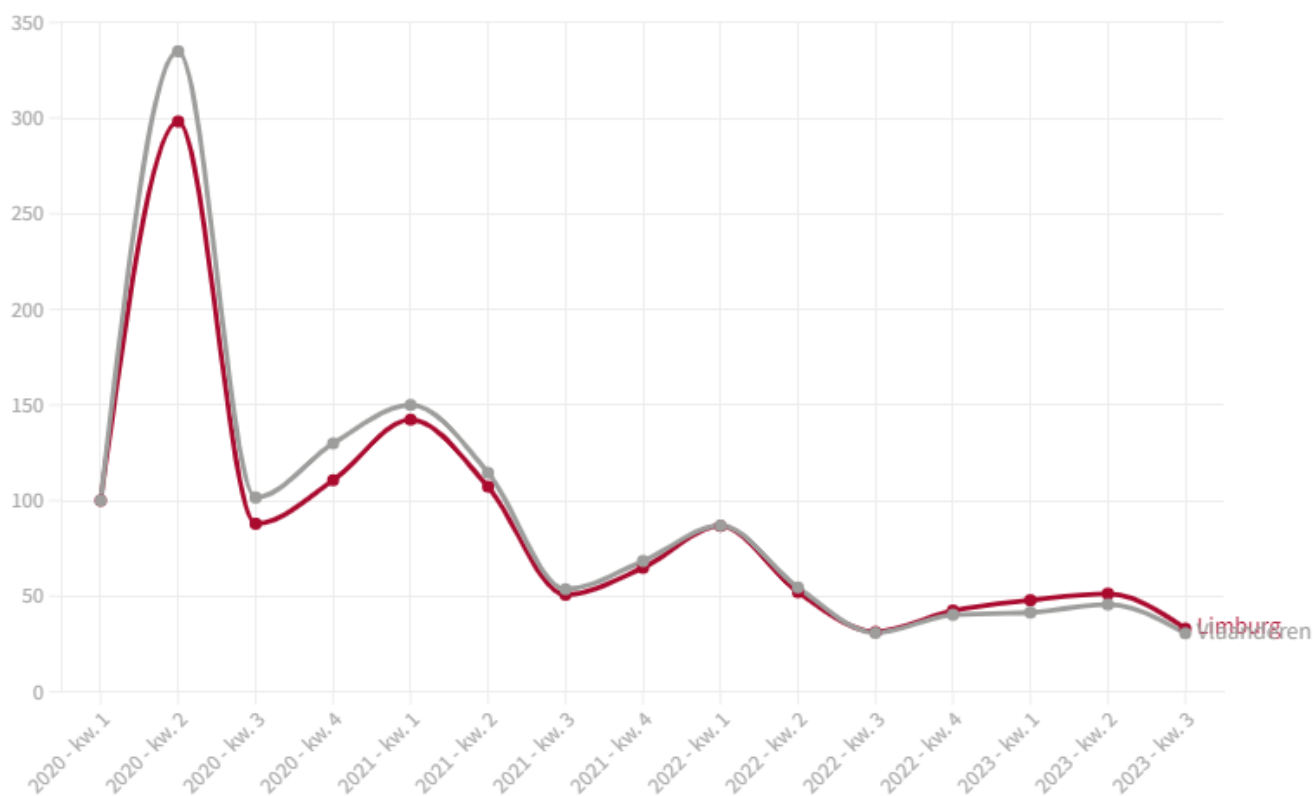

Tijdelijke werkloosheid

Tijdelijke werkloosheid opnieuw iets hoger dan vorig jaar

Voor het eerst sinds de coronaperiode gaat het aantal tijdelijk werklozen in Limburg opnieuw omhoog. In het 3e kwartaal van 2023 telde Limburg zo'n 9.700 tijdelijk werklozen, een stijging met 5,8% t.o.v. het 3e kwartaal van 2022. Vlaanderen kende nog wel een zeer lichte daling (-0,7%). Daarmee zijn de kwartaalresultaten van Vlaanderen nu al meer dan 2 jaar op rij beter dan die van Limburg. Daarbij dient gezegd te worden dat Limburg tijdens de coronaperiode de sterke groei van de tijdelijke werkloosheid beter wist te beperken dan Vlaanderen.

Evolutie tijdelijk werklozen (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: RVA, Verwerking: POM Limburg

Vacatures

Ontvangen vacatures

VDAB ontvangt gemiddeld 3.000 Limburgse vacatures per maand

In het 3e kwartaal van 2023 ontving de VDAB 9.084 vacatures in Limburg, ofwel zo'n 3.000 per maand. In historisch opzicht is dat een vrij groot aantal, maar ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2022 is er sprake van een forse daling van -15,0%. Dat komt natuurlijk omdat 2022 een absoluut recordjaar was op de vacaturemarkt. Vlaanderen volgt overigens dezelfde trend met een afname van -14,4%. De vacaturegolf die in 2021 werd aangewakkerd en in 2022 een absoluut hoogtepunt bereikte, heeft inmiddels dus heel wat aan kracht ingeboet.

Evolutie ontvangen vacatures
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

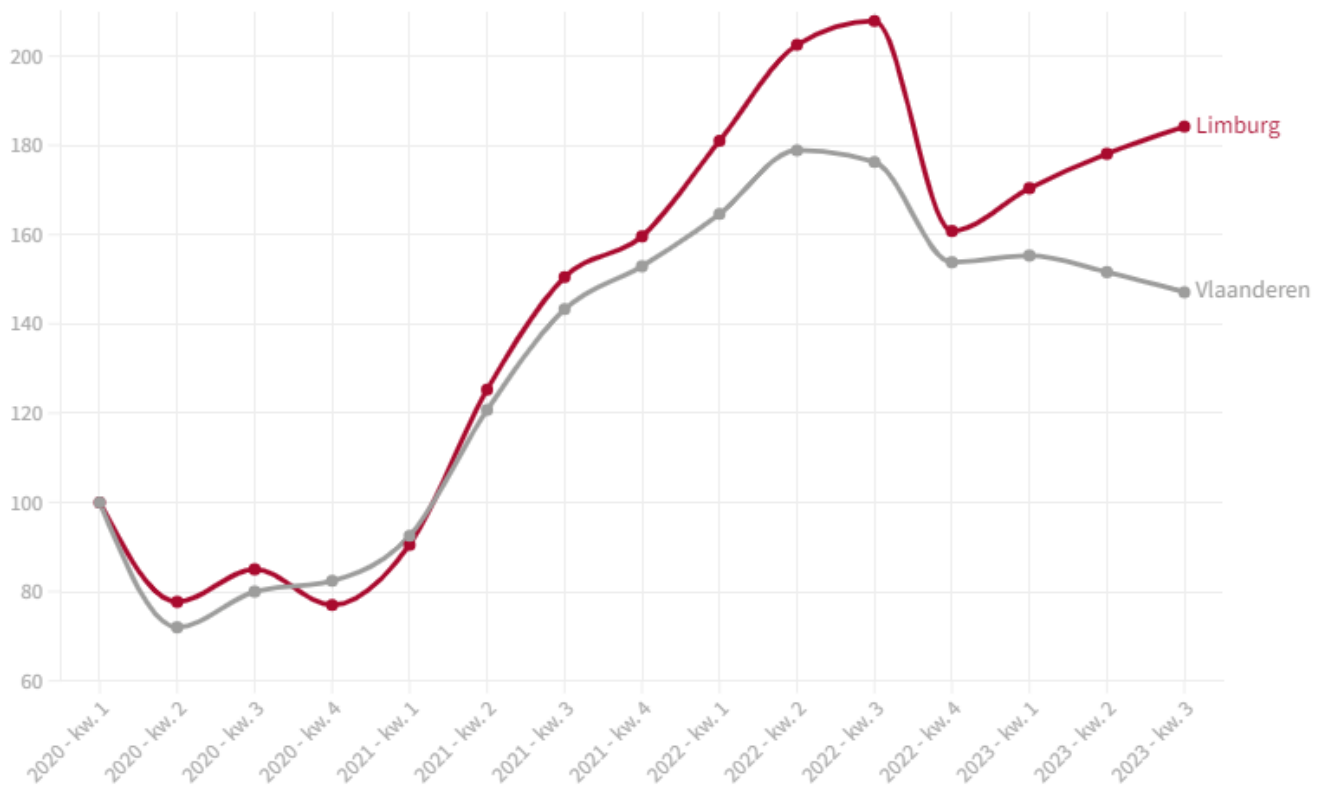
Openstaande vacatures

Enkel in 2022 waren er meer openstaande vacatures

9.999 openstaande vacatures telde de VDAB gemiddeld op maandbasis in het 3e kwartaal van 2023. Enkel in het 2e en 3e kwartaal van 2022 waren er dat meer. Het geeft aan hoe groot de vraag naar nieuwe arbeidskrachten blijft, ondanks het feit dat de cijfers wijzen op een daling. In Limburg nam het aantal openstaande vacatures op een jaar tijd af met -11,4% en in Vlaanderen met -16,6%. Maar die vergelijking geeft dus een wat vertekend beeld, want het aantal openstaande vacatures was wel degelijk historisch hoog in het 3e kwartaal van vorig jaar.

Evolutie openstaande vacatures

(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Werkzoekenden

Werkzoekenden zonder werk

Meer werkzoekenden maar minder niet-beroepsactieven

In het 3e kwartaal van 2023 telde de VDAB in Limburg gemiddeld 26.700 werkzoekenden zonder werk, 12,5% meer dan een jaar eerder. In Vlaanderen nam hun aantal zelfs toe met 13,6%. Toch is er geen reden voor paniek, integendeel. Dat er meer werkzoekenden zijn, komt door een stijging van het aantal voormalig niet-beroepsactieven die nu worden ingeschreven als werkzoekende zonder werk. De Vlaamse regering wil een grotere groep van niet-beroepsactieven aan de slag krijgen en daarom is het een opdracht van de VDAB om die mensen de stap richting arbeidsmarkt te helpen zetten. Het gaat bijvoorbeeld om leefloners, mensen met een ziekte-uitkering of Oekraïense vluchtelingen. Volgens de VDAB neemt het aantal werkzoekenden met een uitkeringsaanvraag zelfs af.

Evolutie werkzoekenden zonder werk

(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

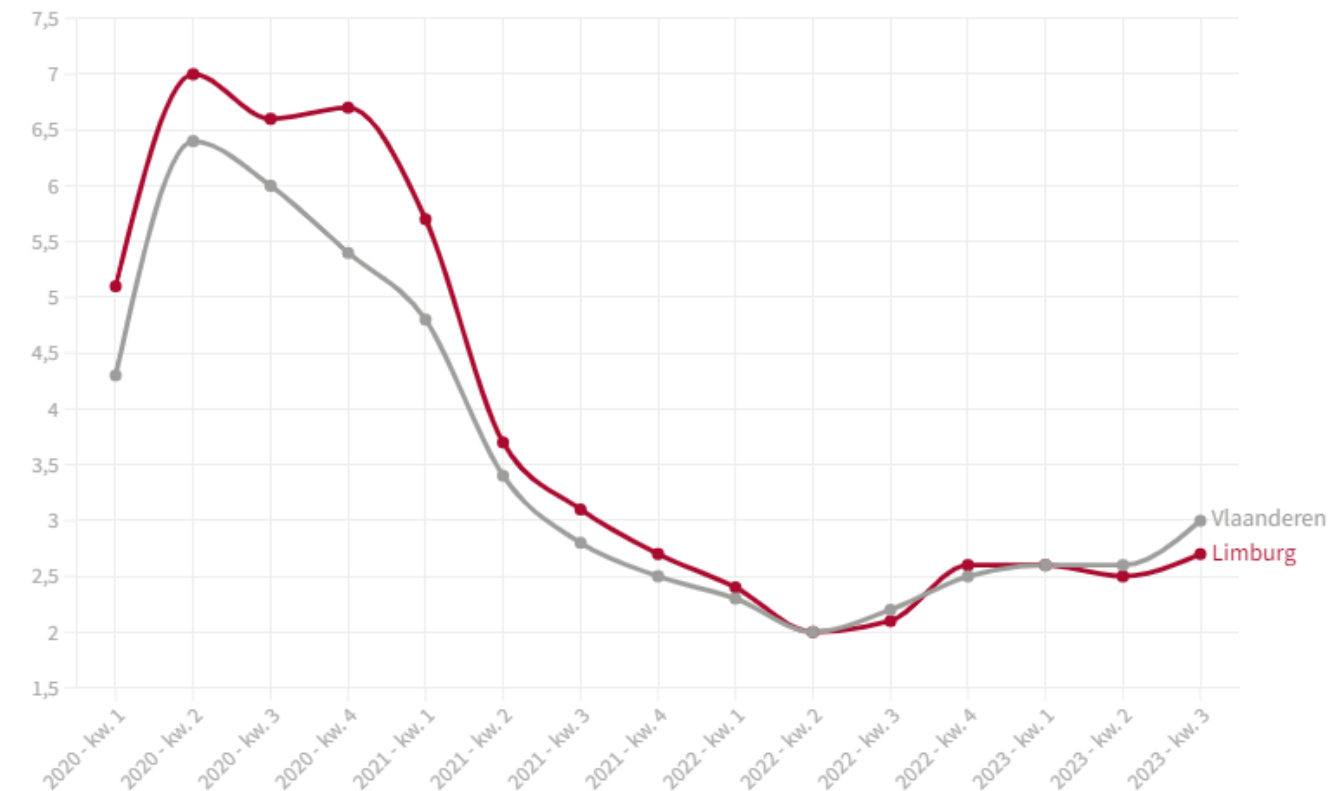
Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Spanningsgraad

Arbeidsmarkt blijft in Limburg krapper dan in Vlaanderen

In Limburg waren er in het 3e kwartaal van vorig jaar gemiddeld 2,7 werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature. In Vlaanderen waren er dat 3. De spanningsgraad nam zowel in Limburg (+0,6) als in Vlaanderen (+0,8) vrij sterk toe op een jaar tijd. De verklaring ligt uiteraard in het feit dat het aantal vacatures niet meer de recordhoogtes van 2022 bereikt en dat het aantal werkzoekenden zonder werk toeneemt door het gestegen aantal voormalig niet-beroepsactieven. Ondanks de stijgende spanningsgraad blijft de arbeidsmarkt nog steeds erg krap en blijft het een hele uitdaging om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen.

Evolutie spanningsgraad per kwartaal
(werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature)

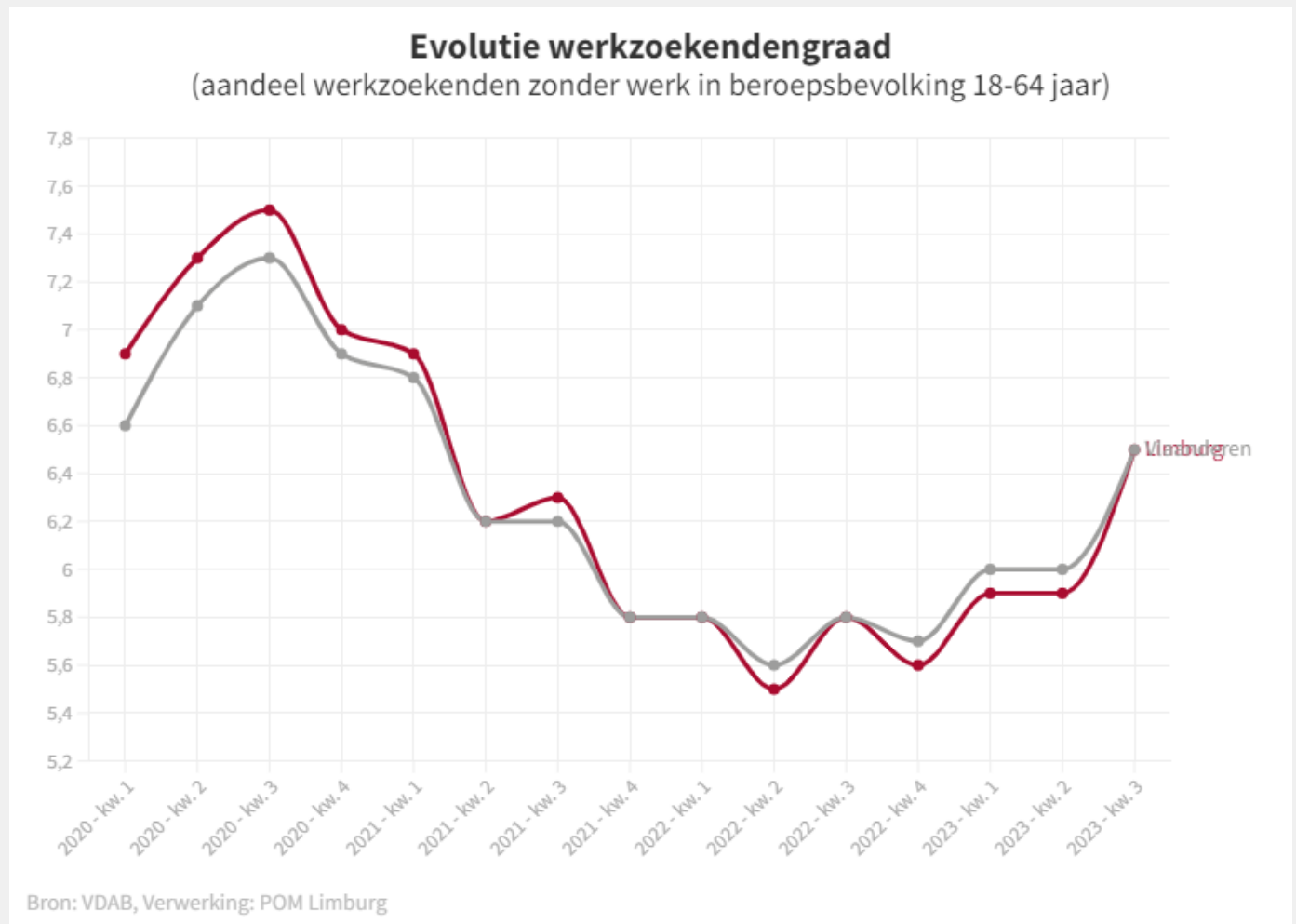

Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Werkzoekendengraad

Werkzoekendengraad op hoogste niveau sinds begin 2021

De stijging van het aantal werkzoekenden zonder werk, door toedoen van de toegenomen inschrijvingen van voormalig niet-beroepsactieven als werkzoekenden, vertaalt zich logischerwijze ook in een hogere werkzoekendengraad. Zowel in Limburg als in Vlaanderen waren 6,5 op 100 personen uit de beroepsbevolking (werkenden en werkzoekenden tussen 18 en 65 jaar) bij VDAB ingeschreven als werkzoekende zonder werk. Dat is het hoogste aantal sinds het 1e kwartaal van 2021. Maar ook hier biedt het intensievere bereik van voormalig niet-beroepsactieven een logische verklaring.

Omzet, uitvoer en investeringen

Omzet

Omzetcijfers in het rood

Voor het tweede kwartaal op rij lijkt de Limburgse omzet te stokken. Na de spectaculaire omzetsijgingen in 2021 en 2022, mede ten gevolge van de hoge inflatie, was er in het 2e kwartaal van 2023 al sprake van een daling (-1,8%) t.o.v. hetzelfde kwartaal in 2022. Die negatieve trend wordt doorgetrokken in het 3e kwartaal, waarin de omzet 0,9% lager lag dan een jaar eerder. In Vlaanderen zakte de omzet nog iets verder terug (-2,2%). Voor de eerste 9 maanden van 2023 is de evolutie wel nog licht positief in vergelijking met dezelfde periode in 2022. Dan stijgt de omzet in Limburg met een schamele 1,3% en in Vlaanderen met 1,8%.

Evolutie van de omzet
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

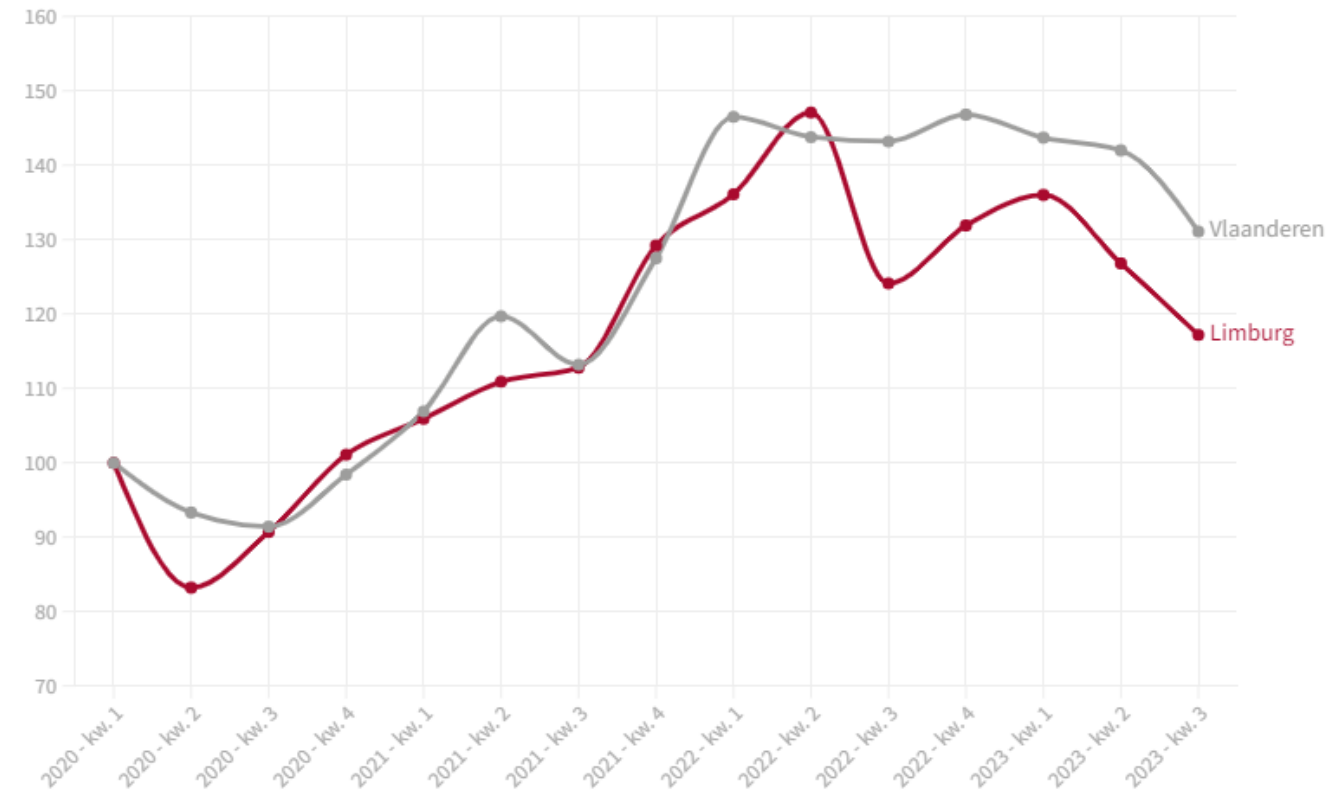
Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Uitvoer

Export zakt verder weg

Na de forse stijging van de exportbedragen in 2021 en 2022 gaat het in 2023 bergaf. In het 3e kwartaal van 2023 lag de Limburgse exportwaarde 5,6% lager dan in de zomer van 2022. In Vlaanderen is de terugval nog iets sterker (-8,4%). In het 2e kwartaal was de daling nog heel wat forser in Limburg dan in Vlaanderen. In de voorlopige jaarvergelijking 2023 t.o.v. 2022 (periode januari-september) ogen de Limburgse resultaten dan ook nog steeds precairder dan de Vlaamse: -6,7% vs. -3,8%.

Evolutie van de uitvoer
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

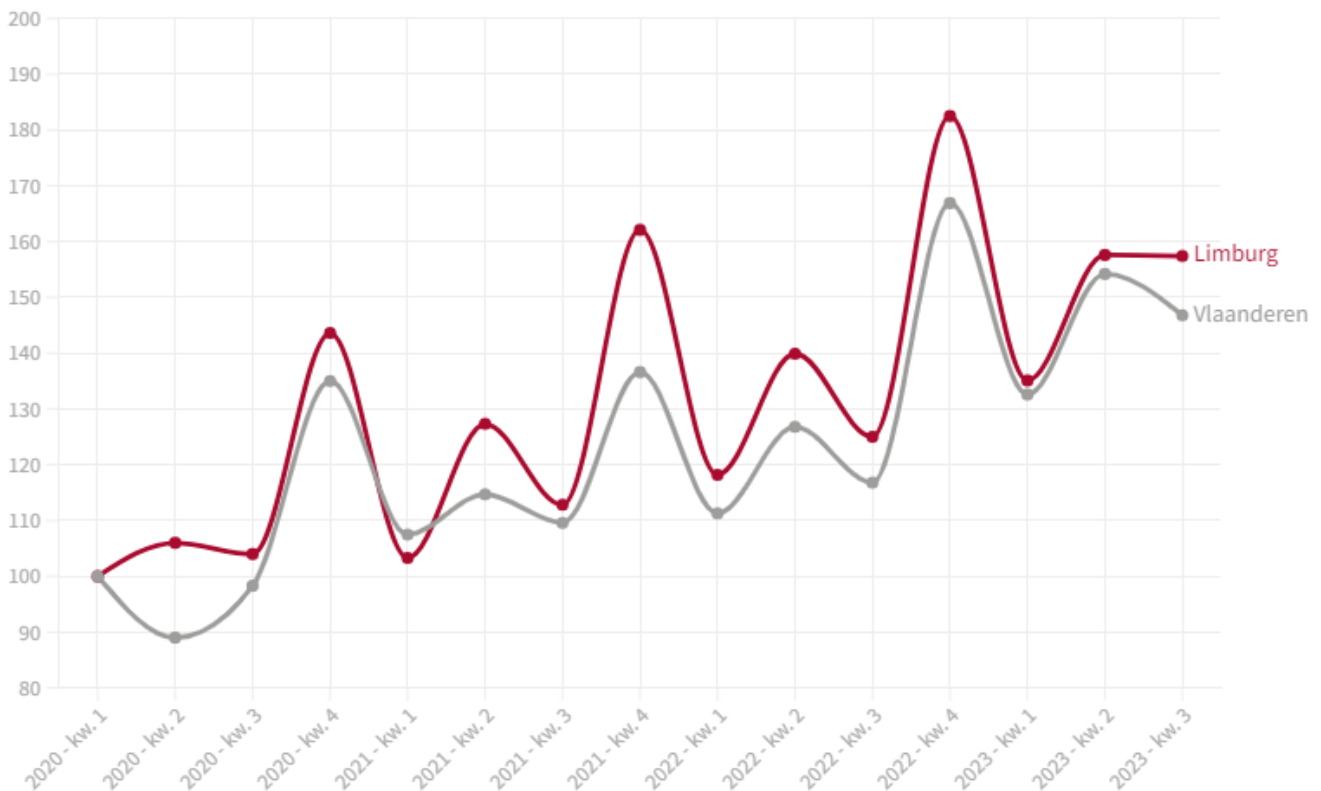
Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Investerings

Een kwart meer investeringen van Limburgse (en Vlaamse) bedrijven

De investeringsbedragen van de Limburgse bedrijven blijven op een hoog niveau, al spelen de duurder geworden prijsniveaus daarin uiteraard ook een rol. In het 3e kwartaal van 2023 werd het niveau van het kwartaal ervoor nagenoeg geëvenaard. Dat is opmerkelijk omdat toen het derde hoogste investeringsbedrag op kwartaalbasis ooit werd gehaald en omdat de investeringen in de zomermaanden doorgaans wat terugvallen. Niet zo in 2023, want de Limburgse bedrijven investeerden in het 3e kwartaal voor een totaalbedrag dat liefst 25,9% hoger lag dan in de zomer van 2022. Daarmee volgt Limburg quasi perfect de Vlaamse evolutie (+25,7%).

Evolutie van de investeringen
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

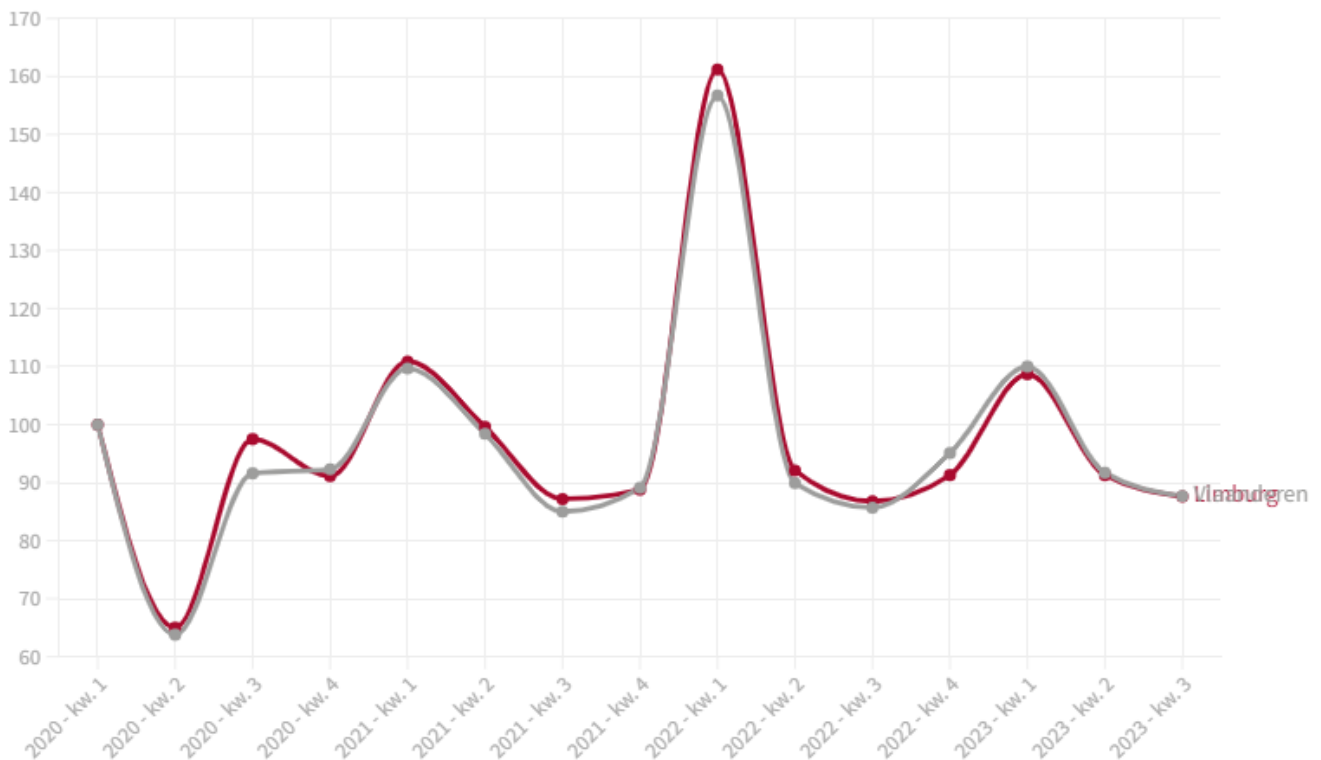

Starters

Aantal starters blijft op nagenoeg hetzelfde niveau

In het 3e kwartaal van 2023 bleef het aantal starters op quasi hetzelfde niveau als in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. In Limburg nam hun aantal toe met een bescheiden 0,9%. Vlaanderen deed het iets beter met een stijging van 2,4%. Al meer dan een jaar lang evolueren de startersaantallen op kwartaalbasis net iets beter in Vlaanderen dan in Limburg. Zowel in Limburg als in Vlaanderen blijft de ondernemingszin groot, want in 2023 werd in beide gevallen het op één na hoogste aantal starters in een derde kwartaal geteld. Enkel het 3e kwartaal van 2020 doet beter, maar toen was er sprake van een inhaalbeweging na de corona lockdown periode van het kwartaal ervoor.

Evolutie aantal starters
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg • Door een wetswijziging werden verschillende (para-)medische beroepen vanaf begin 2022 btw-plichtig, wat een belangrijke verklaring is voor de sterke stijging in het 1e kwartaal van 2022.

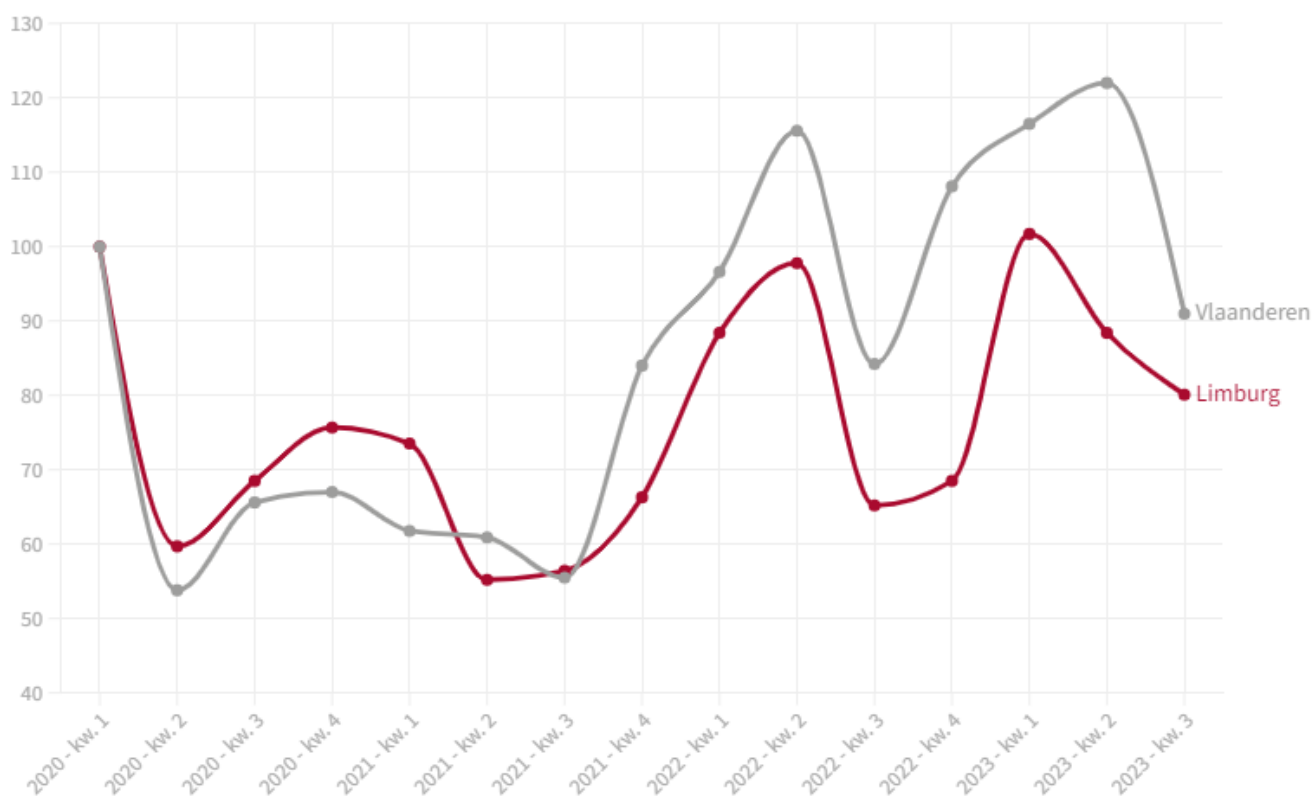

Faillissementen

Forse stijging van het aantal Limburgse faillissementen

Na 5 kwartalen van onophoudelijke stijging van het aantal faillissementen in Limburg, werd in het 2e kwartaal van vorig jaar nog eens een daling genoteerd. Dat was blijkbaar maar een momentopname, want in het 3e kwartaal gaan de faillissementen opnieuw de hoogte in. In vergelijking met het 3e kwartaal van 2022 gaat het zelfs om een forse toename (+22,9%), maar in absolute aantallen gaat het feitelijk 'maar' over een surplus van 27 faillissementen. In Vlaanderen duurde de reeks van het stijgend aantal faillissementen al die tijd onafgebroken voort. In het 3e kwartaal van 2023 bleef de stijging (+8,2%) evenwel sterk onder de Limburgse procentuele toename. Op voorlopige jaarbasis (periode januari-september) doet Limburg het in 2023 wel nog minder slecht dan Vlaanderen: +7,5% t.o.v. +11,2%.

Evolutie aantal faillissementen (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Bouwvergunningen

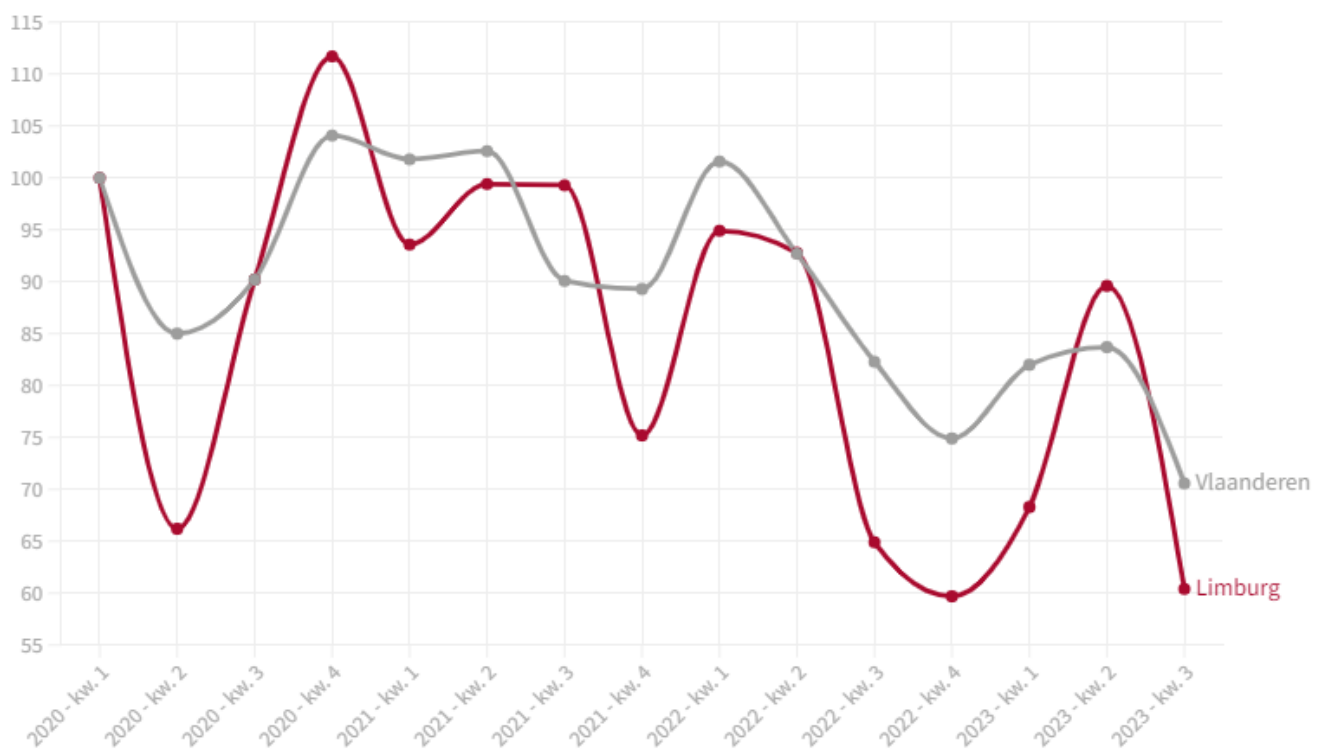
Nieuwbouwwoningen

Bouwvergunningen evolueren van kwaad naar erger

Alweer een aanzienlijke achteruitgang van het aantal bouwvergunningen in het 3e kwartaal van 2023, zowel voor de residentiële als voor de niet-residentiële markt, en zowel voor nieuwbouw als voor renovatie. Het aantal bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen in Limburg daalde met 6,9% t.o.v. het 3e kwartaal van 2022. In de maanden juli, augustus en september van vorig jaar werd zelfs het op één na laagste aantal nieuwbouwvergunningen voor woningen afgeleverd op kwartaalbasis van de afgelopen 5 jaar. Enkel in het 4e kwartaal van 2022 lag het aantal nog net iets lager. In Vlaanderen betekende het 3e kwartaal van 2023 wel het (voorlopige?) dieptepunt van de afgelopen 5 jaar. Daar daalde het aantal bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen met 14,3% t.o.v. een jaar eerder. Zowel in Limburg als in Vlaanderen tekent zich nu al sinds eind 2021 een permanente daling af.

Evolutie aantal woningen in de goedgekeurde bouwvergunningen voor nieuwbouw

(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

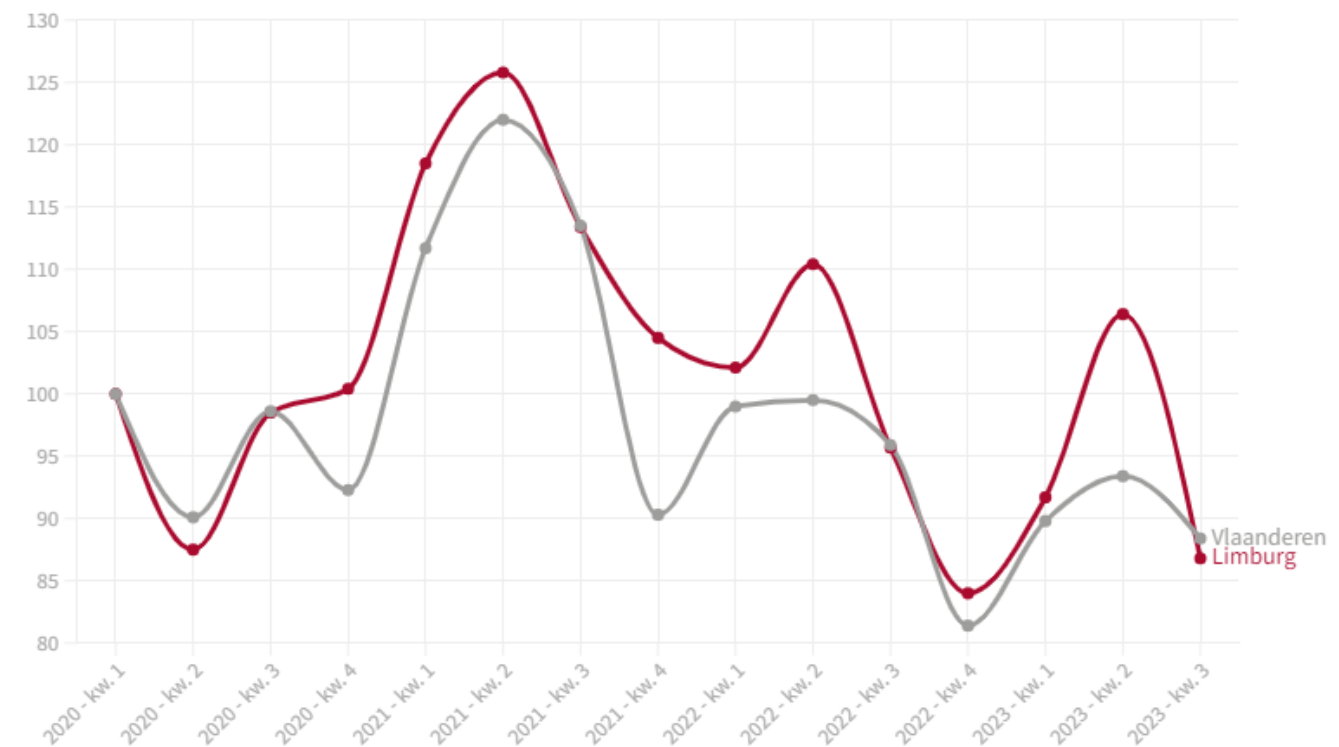
Renovatie woongebouwen

Duurdere materialen en hogere rente wegen op renovatievergunningen

Net als bij de nieuwbouw hebben de sterk gestegen kostprijs van bouwmaterialen en de hogere rente een nefaste invloed op het aantal bouwvergunningen dat afgeleverd werd voor de renovatie van woongebouwen. Ook hier wordt de dalende trend sinds begin 2021 bevestigd in het 3e kwartaal van 2023. In Limburg ging het aantal woningrenovatievergunningen achteruit met 9,3% en in Vlaanderen met 7,8%. Het aantal afgeleverde renovatievergunningen in het 3e kwartaal van 2023 hoort bij de laagste aantallen van de afgelopen 5 jaar.

Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor renovatie van woongebouwen

(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Niet-woongebouwen

Een kwart minder bouwvergunningen voor niet-woongebouwen in Limburg

Ook in het 3e kwartaal van 2023 komt er geen einde aan de sterke terugval van het aantal bouwvergunningen voor niet-woongebouwen. In Limburg werden ruim een kwart (-25,3%) minder vergunningen afgeleverd dan in het 3e kwartaal van 2022. Dat leunt aan bij het gemiddelde dalingspercentage van de 3 kwartalen ervoor. Opvallend is dat de terugval in Vlaanderen telkens wat minder sterk is dan in Limburg. Ook zo in het 3e kwartaal van 2023 (-8,3%).

Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor niet-woongebouwen (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

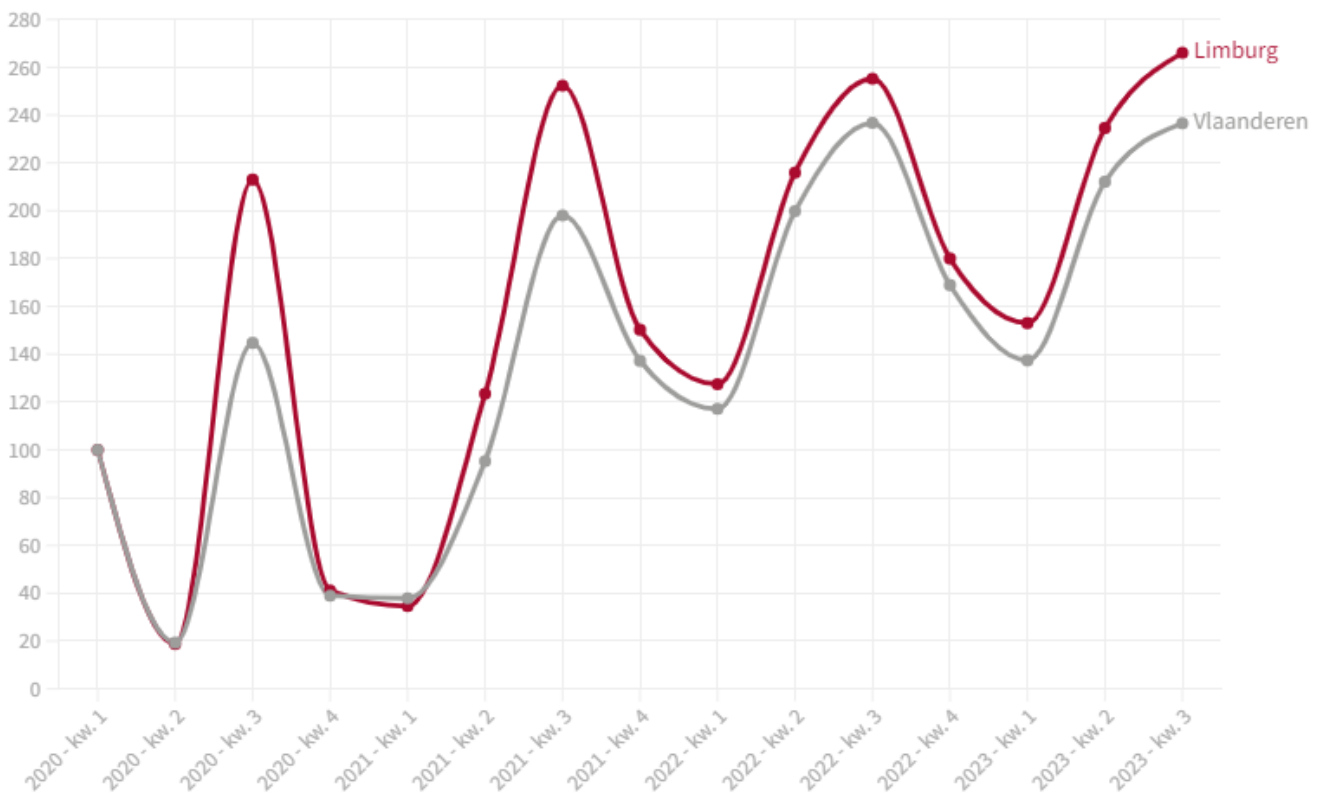
Toeristische aankomsten en overnachtingen

Toeristische aankomsten

Topzomer voor toerisme in Limburg, status quo in Vlaanderen

Nooit eerder telde Limburg meer toeristische aankomsten dan in de zomer van 2023. Nagenoeg 527.000 toeristen verbleven minstens één nacht bij een logiesuitbater in de provincie. Een absoluut record en liefst 5% meer dan het vorige record van de zomer van 2022. Limburg bevestigt daarmee haar reputatie als toeristische uitvalsbasis en versterkt ook haar positie binnen het Vlaamse toerisme. Daar bleef het aantal toeristische aankomsten immers status quo. In de zomer van 2023 koos 15% van de toeristen in Vlaanderen voor een vakantie in Limburg.

Evolutie aantal toeristische aankomsten
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

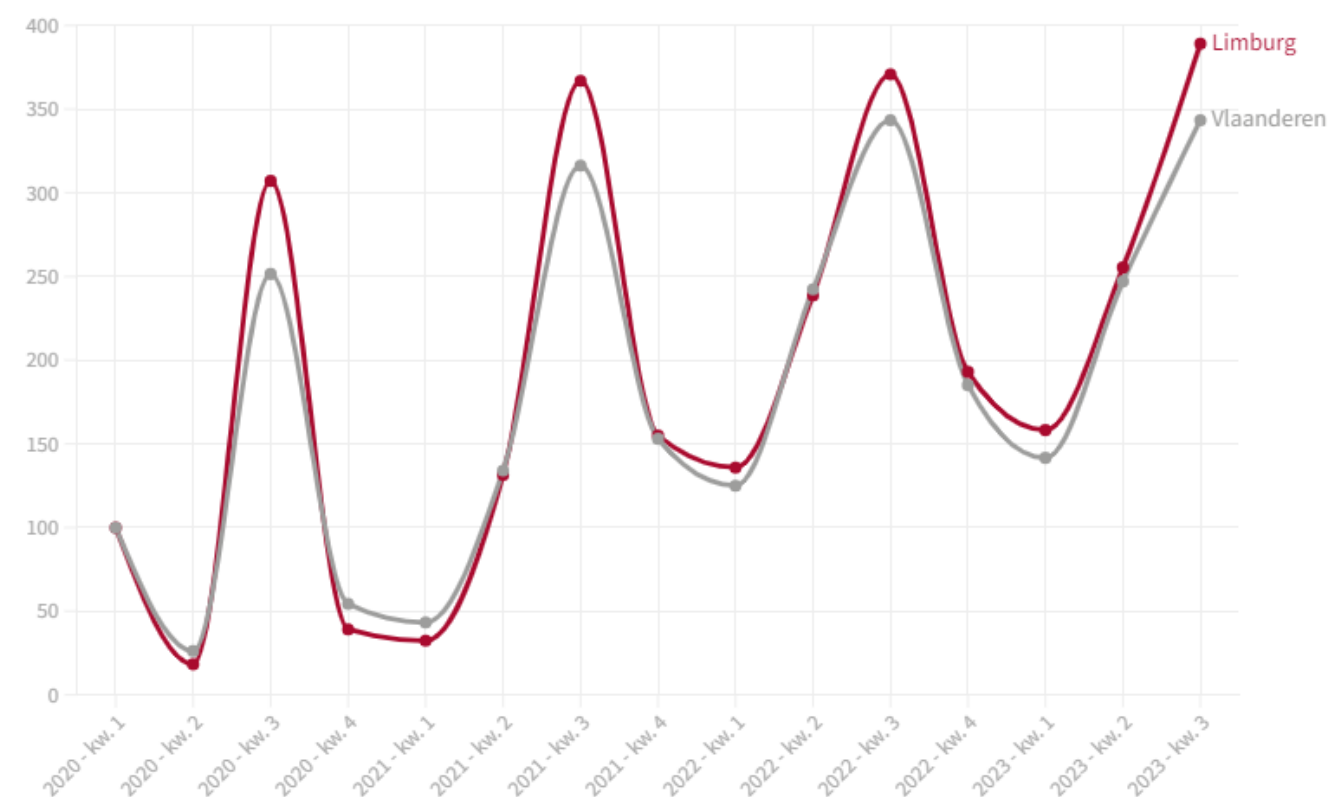
Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Toeristische overnachtingen

Voor het eerst meer dan 2 miljoen toeristische overnachtingen in Limburg in één kwartaal

De toename van het aantal toeristen dat de weg vond naar Limburg in de zomer van 2023 resulteert ook in een toename van de overnachtingen die deze toeristen doorbrachten bij een Limburgse logiesverstrekker. In totaal werden afgelopen zomer meer dan 2 miljoen toeristische overnachtingen geteld in Limburg, 5% meer dan in de zomer van 2022 en meteen een nieuw record. Nooit eerder werd op kwartaalbasis de kaap van de 2 miljoen overschreden. In Vlaanderen bleef het aantal toeristische overnachtingen op hetzelfde niveau als een jaar eerder (-0,1%). Limburg was in de zomer van 2023 goed voor bijna 1 op 5 toeristische overnachtingen in Vlaanderen en mag zich dus met recht en rede een toeristische toplocatie noemen naast trekpleisters als de Kust, Brugge, Gent en Antwerpen.

Evolutie aantal toeristische overnachtingen (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Conjunctuurcurven Nationale Bank

Opverend Limburgs ondernemersvertrouwen alweer gefnuikt

In de eerste helft van 2023 leek het economisch vertrouwen van de Limburgse ondernemers zich eindelijk te herstellen, nadat het in de maanden daarvoor pijlsnel diep was weggezakt. In de zomer van vorig jaar lijkt echter al een einde te komen aan de kortstondige heropleving. Sinds juli gaat de curve opnieuw naar beneden en ook de brutoresultaten van het najaar wijzen op een verdere achteruitgang van het Limburgse ondernemersvertrouwen. Ook in Vlaanderen is de curve neerwaarts, daar overigens al sinds maart. De Belgische conjunctuurcurve lijkt zich in de afgelopen zomermaanden te stabiliseren.

Binnen de industrie is het Limburgse ondernemersvertrouwen het laagst. Hoewel deze sinds begin 2023 een vrij stabiel verloop kent, zit de curve hier het verst onder nul. Bovendien wijzen de brutoresultaten voor het najaar op een verdere daling. Dat laatste geldt ook voor de bouw, die na een jaar van herstel van het ondernemersvertrouwen lijkt af te stevenen op een diepe terugval. De aanhoudende daling van het aantal **bouwvergunningen** zal hier allicht niet vreemd aan zijn. Ook de curve van de handel blijft neerwaarts gekeerd. Enkel bij de dienstverlening aan bedrijven zien we voorlopig nog een stijgend Limburgs ondernemersvertrouwen.

Globale conjunctuurcurve Limburg

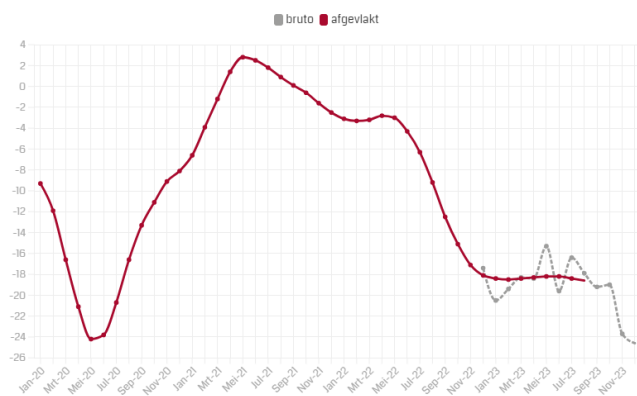
■ bruto ■ afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

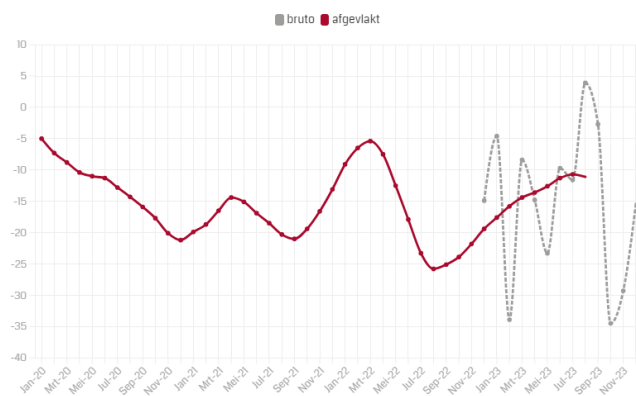
Sectorale conjunctuurcurven Limburg

Industrie

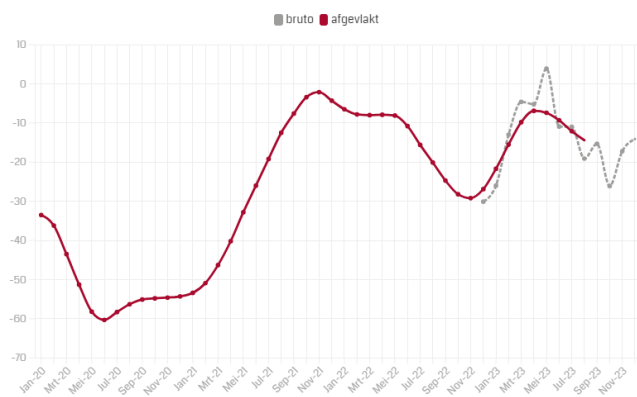
Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Bouw

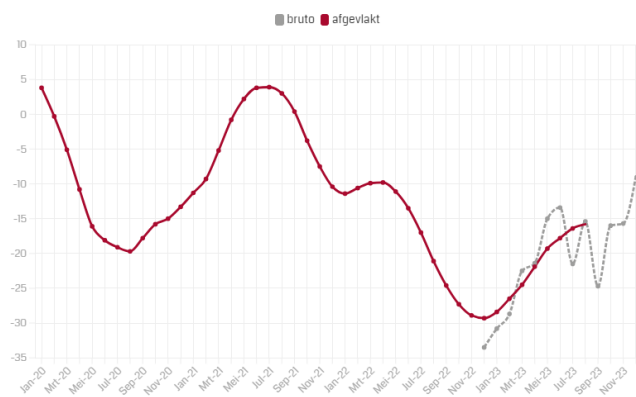
Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Handel

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

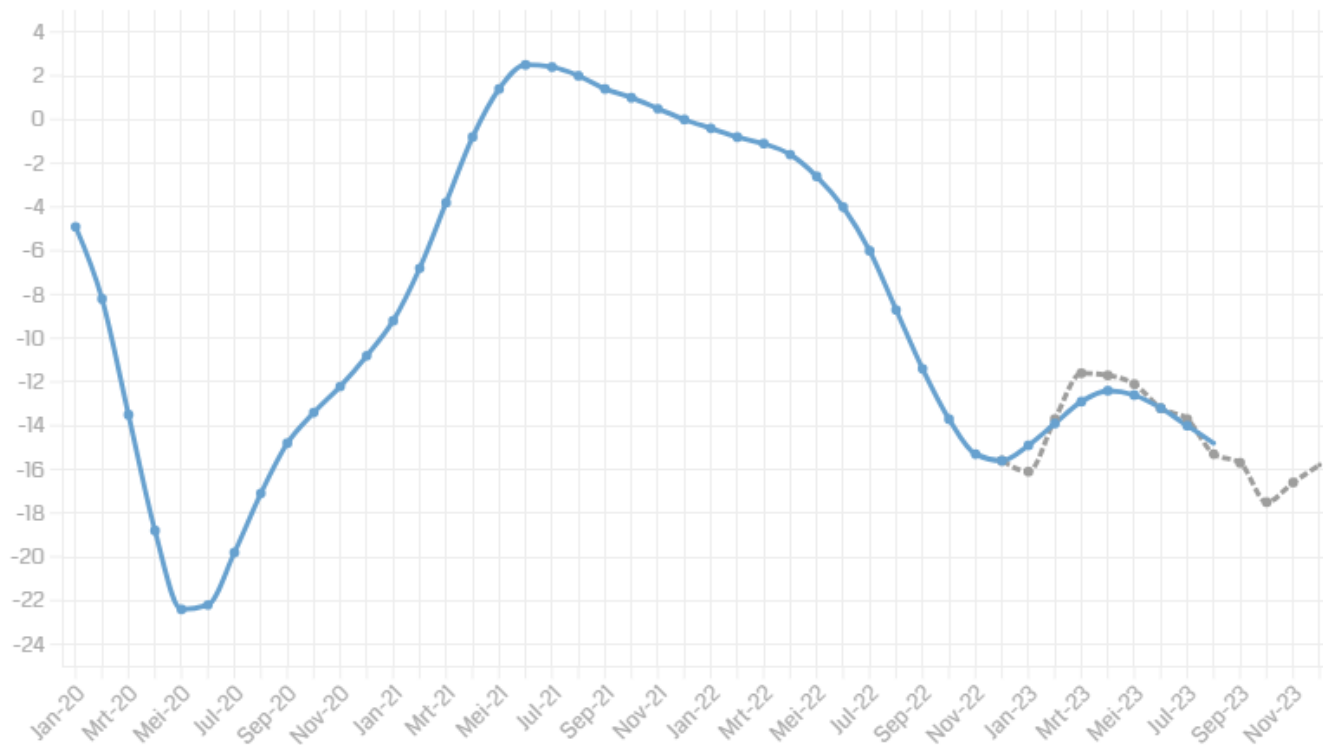
Dienstverlening aan bedrijven

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Globale conjunctuurcurve Vlaanderen

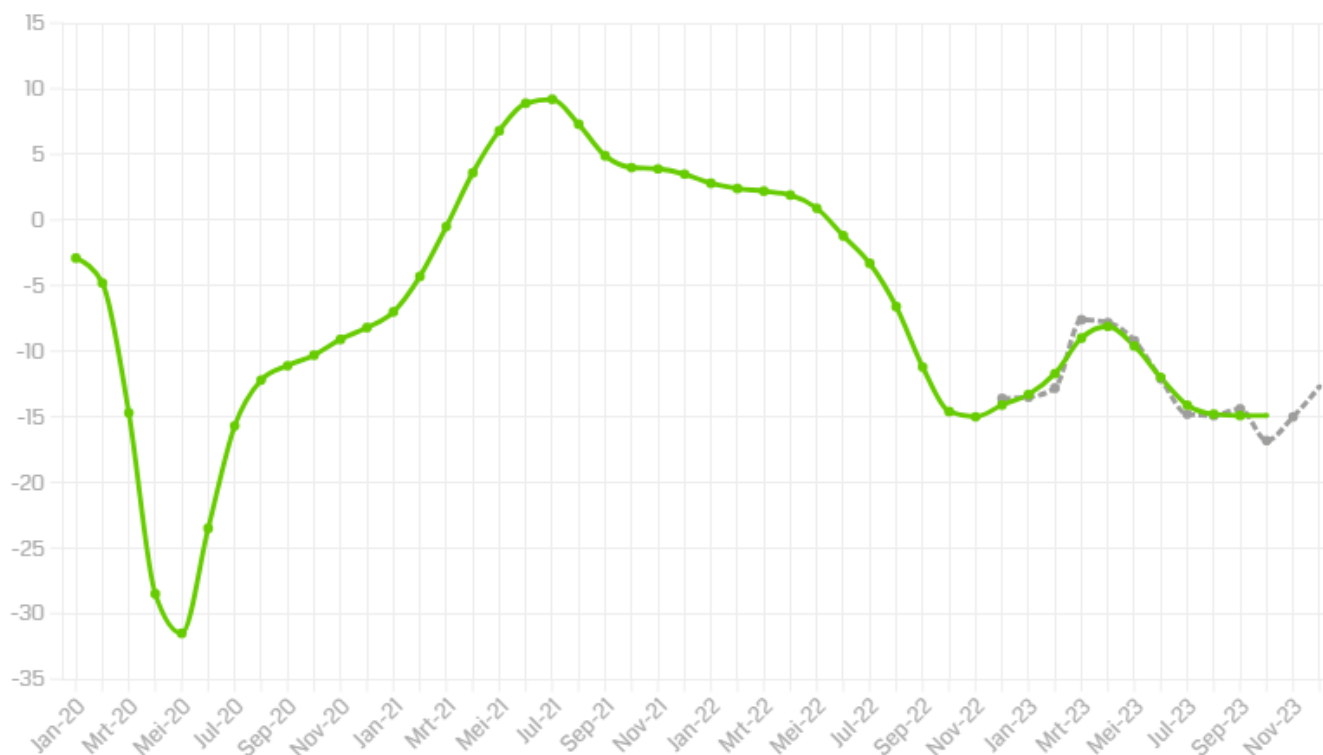
bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Globale conjunctuurcurve België

bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Duiding, bronvermelding & colofon

Duiding

De Limburgradar van POM Limburg brengt op kwartaalbasis de evolutie van de economische activiteit in de provincie Limburg in kaart. Deze conjunctuurnota bevat een aantal bewust gekozen indicatoren die geselecteerd werden op basis van hun relevantie voor de socio-economische ontwikkeling van de provincie en op basis van hun beschikbaarheid op kwartaalbasis. In de Limburgradar doet POM Limburg enkel een beroep op officiële cijfers die door erkende instanties worden vrijgegeven. De Limburgradar geeft de resultaten weer van het afgelopen kwartaal en doet geen voorspellingen over de te verwachten socio-economische evolutie.

De Limburgradar verschijnt vier keer per jaar en wordt telkens aangekondigd via een nieuwsbrief. U kan zich abonneren op deze nieuwsbrief door uw gegevens aan ons te bezorgen via [dit contactformulier](#).

Meer gedetailleerd socio-economisch cijfermateriaal voor Limburg en haar gemeenten kan u terugvinden op de website www.pomlimburg.be (rubriek 'Cijfers & Analyses').

Bronvermeldingen

POM = Provinciale OntwikkelingsMaatschappij

RSZ = Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

RVA = Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

VDAB = Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Statbel = Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

NBB = Nationale Bank van België

Colofon

De Limburgradar is een uitgave van:

POM Limburg

Corda Campus Gebouw 6B – Kempische Steenweg 303 bus

101 – 3500 Hasselt

Tel. **011 300 100**

info@pomlimburg.be

www.pomlimburg.be

Methodologische noten

Werkzaamheidsgraad

De werkzaamheidsgraad wordt berekend als het aandeel werkenden in de bevolking op beroepsactieve leeftijd, doorgaans en ook in de Limburgadar afgebakend als de leeftijdsgroep van 20 tot 64 jaar. Tot de groep 'werkenden' behoren zowel loontrekkenden als zelfstandigen en helpers in hoofdberoep.

Loontrekkenden

De "Snelle Ramingen van de tewerkgestelde werknemers naar woonplaats" van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) omvatten de werknemers die moeten aangegeven worden aan de RSZ (inclusief het vroegere RSZPPO voor de plaatselijke en provinciale overheden). Aangezien in de betrokken regio's de overgrote meerderheid werkt in de regio waar ze woont, wordt met deze snelle ramingen naar woonplaats een representatieve indicatie verkregen over de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling.

Tijdelijke werkloosheid

Het verleden heeft aangetoond dat de tijdelijke werkloosheid een goede voorspeller is wat betreft de toekomstige evolutie van de werkgelegenheid. Er bestaat een negatief verband tussen de twee. Wanneer de tijdelijke werkloosheid daalt, stijgt de werkgelegenheid, en vice versa. Een tijdelijk werkloze is een werkloze die door een arbeidsovereenkomst is verbonden waarvan de uitvoering tijdelijk, geheel of gedeeltelijk, geschorst is. Een werknemer kan tijdelijk werkloos gesteld worden wegens economische oorzaken, technische stoornis, slecht weer, overmacht, collectieve jaarlijkse vakantie, staking of lock-out.

De RVA heeft tijdens de coronaperiode haar vast aanbod van statistieken over tijdelijke werkloosheid opgeschort. In plaats daarvan worden van maart 2020 tot en met juni 2022 enkel cijfers gepubliceerd over tijdelijke werkloosheid als gevolg van de coronapandemie.

Vacatures

Het betreft hier de vacatures uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan de VDAB gemeld worden.

Werkzoekenden zonder werk

Werkzoekenden zonder werk (wzw) zijn burgers zonder job die VDAB zo snel mogelijk aan duurzaam werk wil helpen. VDAB streeft naar een dalend aantal werkzoekenden zonder werk en een lage werkzoekendengraad. De werkzoekenden zonder werk worden ingedeeld in drie groepen: 'in bemiddeling', 'in opleiding of voortraject' en 'niet inzetbaar op lange termijn'. Diegenen in bemiddeling maken gebruik van de bemiddelende dienstverlening van VDAB online, telefonisch of in persoon. Sommigen gaan zelfstandig op zoek naar werk met online dienstverlening, terwijl anderen geholpen worden door sectorale teams of intensieve dienstverlening krijgen waar meer tijd over gaat.

De werkzoekendengraad is het aandeel van de wzw in de totale beroepsbevolking (werkenden en wzw) tussen 18 en 65 jaar.

Omzet, uitvoer en investeringen

Algemeen: het betreft hier de gegevens over de omzet, uitvoer en investeringen volgens de btw-aangiften. De

beschouwde sectoren worden gedefinieerd als de secties B tot en met J en M,N,R en S van de nomenclatuur NACE-BEL 2008 (voor meer info: zie www.statbel.fgov.be). Voor de overige sectoren (vooral primaire, financiële en quataire sector) is de betrouwbaarheid van de gegevens onvoldoende door afwijkende btw-aangiften of forfaitaire regimes. Tevens gebeuren de btw-aangiften volgens de maatschappelijke zetel wat resulteert in een onderschatting van de bedragen voor Limburg. Afgezien van deze tekortkomingen kan via de procentuele evolutie, die bij een conjunctuuranalyse signifikanter is dan de absolute cijfers, wel de economische trend aangegeven worden.

De omzet omvat alle bedragen (exclusief btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in België of in het buitenland. Bovendien omvat de omzet alle andere kosten (vervoer, verpakking, enz.) die aan de klant worden doorgerekend, ook al worden ze apart in rekening gebracht. Kortingen, rabatten en disconto's worden in mindering gebracht, evenals de waarde van teruggekomen producten (via creditnota's).

De uitvoer omvat alle bedragen (excl. btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in het buitenland of m.a.w. de in het buitenland gerealiseerde omzet.

Investeringen zijn de uitgaven (exclusief btw) door de btw-plichtige voor de verwerving van goederen en diensten die een bedrijfsmiddel uitmaken. Het gaat dus om oprichtingskosten, immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollend materieel, vaste activa in leasing en overige vaste activa.

Starters

Deze startergegevens onder de btw-plichtige bedrijven zijn gebaseerd op de volgende administratieve gebeurtenissen die zich op het vlak van btw-plicht voor starters kunnen voordoen:

- de eerste of primo-onderwerping,
- de weder-onderwerping, d.i. de heractivering van de btw-plichtige activiteit van een onderneming die gedurende een zekere periode niet werd gevoerd.

Faillissementen

De faillissementscijfers zijn gebaseerd op de declaraties van de rechtbanken van Koophandel en worden, indien nodig, aangevuld met informatie uit het bedrijvenregister van de FOD Economie-ADSEI.

Bouwvergunningen

Een bouwvergunning is een machtiging om met de uitvoering van een bouwproject te beginnen. De verlening van de bouwvergunning is dus het laatste stadium van de goedkeuringsprocedure van de overheid voor de start van de bouw. Een indexcijfer dat op deze bouwvergunningen is gebaseerd, heeft derhalve een voorspellend karakter voor de bouwactiviteit.

Toeristische aankomsten en overnachtingen

Inbegrepen in de cijfers van de toeristische aankomsten en overnachtingen zijn zowel de echte vakanties als de verblijven in verband met congressen, seminaries, conferenties en andere beroepsdoeleinden. Er wordt van aankomst gesproken als een persoon in een collectief logiesverstrekkend bedrijf aankomt en daar minstens één nacht verblijft. Een overnachting is iedere nacht die een gast in een collectief logiesverstrekkend bedrijf doorbrengt of is geregistreerd.

Conjunctuurcurven Nationale Bank

De conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België (NBB) weerspiegelt maandelijks het verloop van de economische activiteit. Deze conjunctuurindicator wordt opgesteld op basis van de antwoorden op de maandelijkse conjunctuurenquête die de NBB bij de ondernemingen in België organiseert en geeft het saldo weer van ondernemingen die een conjunctuurverbetering dan wel een conjunctuurverslechtering verwachten. De bruto synthetische conjunctuurindicator, bekomen na uitzuivering van de seizoensinvloeden, weerspiegelt het ondernemersvertrouwen of

het algemeen conjunctuurklimaat. De afgevlakte synthetische curve toont, door eliminatie van de extreme waarden, met vertraging van enkele maanden de fundamentele tendens van de conjunctuurbeweging en de echte trendkeerpunten.